

УДК 327.5-025.26:327.88(=161.1:4)(470)"201"

РОСІЯ VS ЗАХІД: «ПАСПОРТИЗАЦІЯ» ЄВРОПИ ЯК СПОСІБ ВЕДЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Мар'ян Житарюк

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна
e-mail: mgzhyt@i.ua

У статті акцентовано увагу на тому, як на четвертому році активної фази гібридної війни на Донбасі, сучасна Російська Федерація, ведучи цивілізаційну гібридну війну проти Заходу, здійснює культурну, релігійну і паспортну експансію. Більш докладно аргументи автора проілюстровано на прикладах Грузії, України, Молдови й Румунії.

Ключові слова: експансія, цивілізаційна війна, гібридна війна, паспортна експансія, «русскій мір», агресор, мас-медіа.

З-поміж публікацій з проблематики гібридної війни або війни четвертого покоління, виданих в Україні, вартіх особливої уваги, слід виділити колективну монографію за загальною редакцією В.Горбуліна «Світова гібридна війна: український фронт» [15] та її скорочену версію англійською «The World Hybrid War: Ukrainian Forefront» [5], статтю «Україно-російський військовий конфлікт: сутність, передумови та зміст агресії»: у двох частинах: Антонов А.В., Бзот В.Б., Жилін Є.І. Частина 1. Сутність нового формату воєнного конфлікту, його воєнно-теоретичні засади, характерні риси і ознаки [4]; Антонов А.В., Жилін Є.І., Кужель І.Є. Частина 2. Військово-практичний зміст, тенденції та світовий досвід трансформаційних перетворень сфери національної безпеки і оборони [3], збірник праць Центру Разумкова «Гібридна» війна Росії – виклик і загроза для Європи» [1].

Сьогоднішня гібридна війна адміністрації В.Путіна проти Заходу – це війна як за міфи («русскій мір», «православ'я», «общая історія»), так і за ресурси (з одного боку, корисні копалини: сланцевий газ, металізований уран, нафта, з іншого – людські ресурси). Прагнучи силоміць відродити російську квазіслов'янську імперію на основі московського православ'я («слав'янофіли»), не обмежуючись у методах і засобах, ігноруючи інтереси та права інших, нинішні правителі у Кремлі нічим не відрізняються від Адольфа Гітлера, який також прагнув відродити арійську расу. Адекватні аналітики для самозаспокоєння вдаються до заспокійливих констатив, киваючи на ординське, угро-фінське чи ще якесь коріння північних завойовників ХХІ ст. Але для зміни ситуації правильніше й більш адекватно було б задіяти діяльні перформативи. Для цього треба визнати і власні слабкі місця, стимули для агресора.

Україна, наприклад, за роки Незалежності не спромоглась вибудувати ефективну політику, тим паче – побудувати самодостатню політичну державу. У нас буду-

вали і продовжують будувати державу не для людей, а проти людей. Аби вижити, багатом довелось виїхати. Маючи значні запаси світового чорнозему, який досі не є товаром, Україна прирекла своїх селян на бідність: на душу населення вона одна з найбідніших у Європі та світі.

Захід (Європа та США), ООН не зуміли захистити політико-правове надбання щодо непорушності кордонів після Другої світової війни. Після Будапештського меморандуму не тільки не було вироблено ефективних механізмів гарантування територіальної цілісності України, а й виявлено власну безпомічність перед міграційними процесами, терористичними атаками, замість посилення інтеграції має місце дезінтеграція (вихід з ЄС Великобританії, «тріщини» у стосунках між ЄС та США, неоднотайність між країнами ЄС щодо РФ (Чехія, Угорщина, Сербія, Греція, Нідерланди...)).

Фактично і Україна, і Захід довгий період часу не помічали посилення агресії Москви. «Прозріння» не сталося навіть після подій 2008 р., коли В.Путін спершу фактично зневажив НАТО на Бухарестському саміті, заручившись підтримкою Німеччини та Франції (водорозділ ЄС на багаті та бідні держави, на проамериканські та проросійські політичні тренди), а потім узагалі вдався до Серпневої війни Кремля проти суверенної Грузії.

Від розвалу СРСР Москва постійно веде бойові дії – в Абхазії, Інгусетії, Ічкерії, Грузії. Оскільки «цивілізований світ» дозволяв російському керівництву такі дії, можна сказати, навіть заохочував до наступних кроків – то приймаючи РФ до «великої вісімки», то надаючи росіянам право організувати Олімпіаду-2014 (Сочі) або Чемпіонат світу з футболу 2018 р. і не проводячи належної політики диверсифікації енергоресурсів, тобто залишаючись гуртовим покупцем російської нафти і газу, себто партнером-споживачем, – офіційна Москва увірвала у власну незамінність, навіть месійність. Останнє активно підкріплено новітньою міфологією у вигляді спершу «русского мира», а згодом – «православного мира» [8].

Західна Європа, реалізуючи політику умиротворення агресора, на відміну від низки країн колишнього Варшавського блоку та країн Балтики, схоже, досі не до кінця збагнула суть путінської Росії. Доки у Брюсселі чи Страсбурзі, Берліні чи Парижі розмірковують, як би не дуже образити Москву, зберігши при цьому пристойне обличчя, тобто залишаючи в силі санкції, але, скажімо, не надаючи Україні оборонного озброєння, доти В.Путін і його команда нарощують воєнну міць, вдаючись до бомбардувань сирійських міст та артилерійських, танкових і ракетних обстрілів промислової та житлової інфраструктури України (Донецька та Луганська області), посилюють шовіністичну пропаганду у світі, займаються підкупом не тільки виборців, а й лідерів західних політичних партій ультраправого спрямування, втручаються у виборчі процеси чужих країн, навіть США, вдаються до культурної, релігійної і паспортної експансії.

Сучасна Росія – це, з одного боку, фактично світовий агресор, геополітичний руйнівник усталених норм, правил, принципів, кордонів, утопічний будівничий нової антизахідної моделі імперії на платформі «русского міра», а з іншого, – ніби щур, який опинився у власному глухому куті, тому дуже і дуже небезпечний.

У цьому контексті сучасна Московія дуже активно вдається до практики множення росіян за межами Росії. У них є поняття «подвійного» та «другого» громадянства. Якщо у вас громадянство будь-якої іншої країни (Грузії, України, Молдови

тощо), то російське законодавство трактує вас виключно як громадянина РФ [12], навіть якщо ви не живете в Росії, а живете в Україні, Молдові, Грузії... Натомість для іноземців, які мешкають у Росії і бажають отримати паспорт РФ, подвійне громадянство в Росії заборонено, хіба що вони напишуть відмову від свого попереднього громадянства (скажімо, грузин, українець чи румун, який мешкає в Росії і бажає набутти громадянства Росії, мусить відмовитися від громадянства Грузії, України чи Румунії).

У контексті набуття Грузією та Україною статусу асоційованих членів ЄС, відкриття безвізового режиму для власників біометричних паспортів, в політичному середовищі Росії, в Державній Думі все активніше педалюється законопроект про спрощене набуття громадянства Росії усім, хто народився в СРСР, або хто вважає себе росіянином чи знає російську мову. Так, відповідні зміни до Федерального Закону про громадянство РФ було внесено одразу після анексії РФ Криму (20.04.2014) [16]. У новому законопроекті, як повідомляє інформаційний ресурс «Кореспондент», «зادля українців», виявляється, має місце «географічна» поправка, за якою носіями російської мови є кожен, хто народився на території колишньої Російської імперії або СРСР (без урахування сучасних кордонів) [14]. Не є таємницею, що Російська імперія не обмежується анексованим Кримом чи захопленими у воєнний спосіб землями українського Донбасу, а охоплює цілу Україну, Молдову, частину Польщі тощо... Так би мовити, законодавчо закріплені наміри про партнерство, сусідство, геополітичну співпрацю...

Ширший контекст спрощення закону «для українців» активно обговорюють не тільки на російських форумах, в російських медіа чи російських політичних майданчиках, а й за кордоном, у т.ч. й Молдові (як по-російськи, так і по-румунськи). Про це пише, зокрема, сайт «Sputnik. Moldova» (<https://ru.sputnik.md/russia/20170315/11635423/rossia-moldova-grajdanstvo.html>), цитую:

«Жителі Молдови, що народилися в СРСР або чії родичі народилися в Союзі чи Російській імперії, зможуть отримати громадянство РФ»; «Якщо законопроект, авторами якого є депутати Державної думи Константін Затулін та Наталія Поклонська, буде затверджено, то отримання російського громадянства можливе не тільки за принципом родинної близькості, але і за «правом землі». Іншими словами, громадянами РФ зможуть стати вихідці або їх родичі з країн пострадянського простору, які коли-небудь входили до складу СРСР чи Російської імперії».

Осібнo на молдовському майданчику обговорюють і молдовське питання. Такий собі Міхаїл Сідоров, керівник Інформаційно-аналітичного правозахисного центру при Координаційній раді російських общин Молдови, заявив: «Територія нинішньої республіки Молдова входила до складу Російської імперії з 1812 по 1917 рік. Після Лютневої революції в Бессарабії було оголошено Молдавську демократичну республіку в складі Російської республіки. МДР припинила своє існування після початку румунської окупації та примусової голосування Сфатул Церій за приєднання республіки до Румунії. С 1940 по 1991 рр. (за винятком німецько-румунської окупації з 1941 по 1944) цей регіон входив до складу СРСР як союзна республіка. Тобто багато жителів Молдови завдяки тому, що народились у Союзі, а їхні предки – при імперії, мають можливість отримати громадянство РФ, якщо законопроект, про який йде мова, вступить у силу». «Попри реалізацію впродовж чверті століття русофобської та антиросійської політики, жителі нашої країни в більшості своїй во-

лодіють російською мовою, що стане ще більшим підґрунтям для отримання російського громадянства»...

Інший молдовський інформаційний ресурс – <http://actualitati.md/ru/node/41541> – також намагається вислужитися перед Москвою. У публікації від 4 травня ц.р. «Молдаване зможуть отримати громадянство РФ за спрощеною процедурою» [9] йдеться про те, що Комітет Державної думи затвердив законопроект про отримання російського громадянства за спрощеною схемою, за якою громадянам Молдови тепер не потрібно надавати документи про відмову від молдавського громадянства.

Тим часом 29 травня 2017 р. Міжнародний візантійський клуб разом із Інститутом країн СНД (очолює депутат Держдуми Росії Константін Затулін) провели в Кишиневі першу міжнародну конференцію «Молдова у просторі православно-візантійської цивілізації» [7]. Те, що учасниками цієї події були надзвичайний і повноважний посол РФ в Республіці Молдова Фаріт Мухаметшін, єпископ Бельцький та Фалештський Маркел, дозволяє інтерпретувати її як таку, яку організувала офіційна влада Московії і благословила Російська православна церква Московського патріархату, попи якої, наче справжні терористи з ІДІЛ, проходять активний військовий вишкіл, що й засвідчує відео! [13].

Форсування подій у Молдові з метою подальшого тиску на офіційний Бухарест і розхитування ситуації в Румунії знаходить своє підтвердження і в інший спосіб. Так, від 7 червня 2017 р., коли головою Міністерства Державної Безпеки не визнаної у світі Придністровської Молдавської Республіки був призначений колишній генерал ФСБ РФ Валерій Гебос, там, за підтримки спецслужб Росії, розпочалися прямі активні заходи із активізації розвідувальної діяльності проти України (головний акцент – на Одеську область). Одне із очікуваних нововведень – активізація процесу отримання громадянства Республіка Молдова російськими військовослужбовцями, які дислокуються у Придністров'ї.

На думку юриста Іона Маноле, члена організації Promo-LEX, яка бореться за права людини в Придністров'ї, тут задіяно таку схему:

1) отримання громадянства невизнаної ПМР. Відповідно до рішення Конституційного суду так званої ПМР №14 від 2 травня 2017 року, право на громадянство ПМР мають усі російські силовики, які прослужили на території ПМР один рік в органах з підтримання миру, в тому числі в Оперативній групі російських військ, дислокованій в Придністров'ї, а також представники прокуратури та інших державних органів Російської Федерації.

2) заміна громадянства так званої ПМР на громадянство Молдови.

Надалі, очевидно, російські військові, громадяни РФ, невизнаної ПМР та Молдови, виконуючи вказівки своїх начальників, користаючи з корумпованості окремих молдавських чиновників, які працюють у архівах, а також через мережу місцевих чиновників, які працюють в румунських дипломатичних місіях в РМ (мається на увазі реалізація закону щодо відновлення румунського громадянства для мешканців Бессарабії) намагатимуться отримувати громадянство Румунії.

Що таке «захист інтересів росіян» – добре знають грузини та українці. Грузини пам'ятають серпень 2008 р., і напад російської армії, якому передувала та обставина, що, виявляється, у Грузії більше росіян, ніж грузин. Так, станом на початок 2008 р. громадянами РФ було майже 90 відсотків мешканців Абхазії [10], північної грузинської провінції. Цікаво, що російські паспорти для абхазців надруковані в Туреччині.

Українці ж відчувають кремлівські «обійми» не одне століття, нічого не змінилося і зараз, коли В.Путін вирішив повернути Крим «у рідну гавань», а українців Донбасу – примусово визволити «від українських націоналістів» та «київської хунти».

Певний плацдарм у цьому ж напрямі росіяни готують і в Болгарії: викупувають землю в містах, будують там багатоповерхові будинки, в яких оселяються переважно російські пенсіонери, доволі часто – військові, хоча вистачає і молоді, адже відкриваються російські школи (у Варні, Бургасі), місця нової забудови одержують доволі символічні назви – «Малая Россия» [2] (майже як Новоросія щодо східних та південних теренів України). Така ж ситуація у Чехії, Словаччині, Угорщині, Сербії...

Інформаційне кілерство під «маркою» Кремля, особливо в телевізійному форматі, досягло свого апогею ще під час Майдану гідності в Києві у 2013-2014 рр. Російська Федерація створила інформаційні війська, які спрямували не тільки проти України, а й проти всього Заходу. Інформаційні війська – один з головних складових елементів, ідеологічний базис, обґрунтування власних злочинів у ході гібридної війни і проти України, і проти Заходу (західних цінностей), і проти власного населення (саме населення, бо громадян тут давно викурили), якого кремлівські вожді-стратегі запроторюють у добровільне рабство...

Цинізм і постійна брехня сусіда-агресора, значно посилена від Майдану Гідності, остаточно розмила межу між правдою та неправдою, інформацією та дезінформацією, мораллю та аморальністю, етичністю та неетичністю. У псевдорепортажах і квазісюжетах сучасних масових пропагандистів та маніпуляторів солдатів та офіцерів кремлівських інформаційних військ відео революційного Бухареста часів Чашуєску подають як «події з Києва», убивство терористами священика з Дружківки приписують «Правому сектору», усіх інакомислячих називають фашистами, «бандерівцями», «київською хунтою». У РФ відбувається не просто тотальна пропаганда російськості (побудова «Русского мира»), має місце не лишень звична практика маніпуляції свідомістю, а й професійне зомбування мас, орієнтоване і на внутрішню, і на зовнішню аудиторію. Має місце все те, що до журналістики (навіть у розумінні російських учених-теоретиків і фактично класиків), чи то як виду творчої діяльності, чи то як професії, чи то як соціального інституту суспільства (Є. Прохоров, Є. Ахмадулін та ін.), не має жодного стосунку.

Сучасна журналістика в Росії, за окремими винятками (як-от телеканал «Дождь») – мертва. Те, що передають з подачі кремлівських ідеологів по радіо, телебаченню і друкують у газетах та журналах, – це результат діяльності своєрідного спецназу, що спеціалізується на інформаційних провокаціях, інформаційному тероризмі, психологічних операціях у рамках повноцінної інформаційної війни і проти України, і проти західної цивілізації; це, як вже було сказано, частина сучасної гібридної війни, де тактичні успіхи агресора очевидні і швидкі, адже виходять за межі усталених норм і стандартів, усяких деонтологічних принципів (зокрема – не інтерв'ю, а допит (!!!) нібито журналістами заручників терористів у Краматорську – офіцерів СБУ). Ні Україна, ні інший світ не готові до такої демонстрації сили, зухвальства, нехтування норм права, зокрема й міжнародного. Сучасні медіатори РФ нагадують несусвітню дикість бандюг або зеків, які за допомогою лайки і кулаків встановлюють контроль над шкільними вчителями-мовниками.

Маючи багаторічний досвід ведення гібридних воєн і не знаючи поразок, Путін справді здатен піти на країни Балтії, Україну (Донбас йому не потрібен!), Молдо-

ву. Сумніви щодо реалістичності такого сценарію можна зіставити з попередніми сумнівами щодо агресії в Україні. Очевидно, що впродовж 2014-2016 рр. Захід психологічно ще не дозрів до адекватного сприйняття трансформованої геополітичної ситуації, до того, що апетит В. Путіна значно більший за Україну (основну страву), йому захочеться й десерту. Тому, якщо й будуть заклики чергових жертв агресії-членів НАТО, Альянс, можливо, зволікатиме із застосуванням ст. 5 свого Статуту, сподіваючись на те, що ситуацію вдасться владнати дипломатичними каналами, як це зараз він демонструє своєю політикою подвійних стандартів щодо України – примушуючи до миру Київ та умиротворюючи Кремль. Благо, у 2017 р., на нашу думку, Захід потроху оговтався від потоків брехні з російських медіа і почав аналізувати ситуацію.

«Ісламська держава» та Путін навчають нас одного й того ж, – вважає П. Грегорі. – Якщо Захід хоче перемогти, то мусить дати відсіч, поки не пізно. «Ісламську державу» нескладно було перемогти тоді, коли це була банда із кількох сотень голландців. Так само легко можна було б зупинити й Путіна, якщо б Захід за найперших намірів анексувати Крим перекинув до Польщі та Києва (очевидно, мається на увазі до України. – М. Ж.) есмінці, авіаносці і військовий контингент НАТО» [11].

Підсумовуючи, варто сказати, що головною проблемою для сторін путінської агресії – Грузії, України, Європейського Союзу, Сирії, США – є недооцінка противника, стереотипне сприйняття Росії як такого собі добряка, провал дипломатичних і військово-політичних заходів з нейтралізації патогенних і руйнівних впливів Росії на світоустрій через спекулювання на темах так званої спільної історії, культури, релігії, формування нової російської ідентичності. Тут варто погодитися з думкою провідного наукового співробітника Міжнародного інституту досліджень проблем світу (PRIO, Норвегія) Павла Баєва про те, що геостратегічний відступ на західному «фронті» примушує Росію шукати способи уповільнення цього процесу, мобілізуючи всі свої економічні, політичні та воєнні засоби в Центральній та Східній Європі, де справді чимало – але, як правило, не так багато, як би того хотіла Москва, – слабких місць європейської та атлантичної єдності (С. 76) [6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <http://old.razumkov.org.ua/ukr/upload/GIBRID-WAR-FINAL-1-1.pdf>
2. <http://www.sherlockhomesbg.ru/uploads/estates/144579897c80e3faa73b0b1983282ca7.jpg>; http://www.sherlockhomesbg.ru/malaya_russia
3. <https://informnapalm.org/wp-content/uploads/2014/11/CHASTYNA-2.-VOYENNO-PRAKTYCHNYJ-ZMIST.pdf>
4. <https://informnapalm.org/wp-content/uploads/2014/11/Voyenni-konflikty-novogo-typu-4GW.-CHastyna-I.pdf>
5. The World Hybrid War: Ukrainian Forefront: monograph abridged and translated from ukrainian / Volodymyr Horbulin. — Kharkiv: Folio, 2017. — 158 p. Translated into English by Julia Lugovska, Anna Krapivnik, Rami Shultz // http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/GW_engl_site.pdf
6. Баев Павел. Стратегическое влияние России в странах Центральной и Восточной Европы. – С.76 // <http://old.razumkov.org.ua/ukr/upload/GIBRID-WAR-FINAL-1-1.pdf>

7. В Кишинёве состоялась первая конференция Международного Византийского Клуба. – 2017. – 30 трав. // <https://zatulin.ru/v-kishinyove-sostoyalas-pervaya-konferenciya-mezhdunarodnogo-vizantijskogo-kluba/>
8. Житарюк М.Г. «Гарячі точки» у ЗМІ та засобах масової інформації, пропаганди і маніпуляції. Особливості російсько-української війни 2014 р. // Вісник Львівського університету. Серія Журналістика». 2015. Випуск 40. С. 208–214 (Visnyk of the Lviv University. Journalism Series. Issue 40. P. 208–214) // <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/5746/5757>
9. Молдаване смогут получить гражданство РФ по упрощенной системе. – 2017. – 4 мая // <http://actualitati.md/ru/node/41541>
10. Паспорт гражданина Абхазии // https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82_%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%90%D0%B1%D1%85%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%B8
11. Пол Родрик Грегори. Конфликт на Украине опаснее «Исламского государства», ведь он может уничтожить НАТО [Электронный ресурс] / Грегори Пол Родрик // Иностранная пресса о России и не только. – 2014. – 24 сент. – Режим доступа: <http://www.inopressa.ru/article/24Sep2014/forbes/ukraine.html>
12. Понятие «двойного» и «второго» гражданства // <http://zagrandok.ru/emigraciya/dvojnnoe/zapret-v-rossii.html>
13. Православні попи – солдати В.Путіна: <https://www.facebook.com/TechnoSotnya/videos/502734606742373/>
14. Ради українців. РФ упрощає отримання громадянства // Корреспондент. – 2017. – 14 март. // <http://korrespondent.net/world/russia/3826348-rady-ukrayntsev-rf-uproschaet-poluchenye-hrazhdanstva>
15. Світова гібридна війна: український фронт: Монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – К.: НІСД, 2017. – 496 с. // <http://www.niss.gov.ua/articles/2431/>
16. Федеральный закон о внесении изменений в Федеральный закон «О гражданстве Российской Федерации» и отдельные законодательные акты Российской Федерации, 20 апреля 2014 года (n 71-ФЗ). 4 апреля 2014 года одобрен советом федерации, 16 апреля 2014 года документ опубликован на официальном интернет-портале правовой информации <http://www.pravo.gov.ru>, 21.04.2014 г. Начало действия документа – 02.05.2014 // <http://nuzhnaviza.ru/docs/71-fz.pdf>

RUSSIA VS WEST: «PASSPORTIZATION» OF EUROPE AS A WAY FOR CIVILIZATION HYBRID WAR

Marian Zhytaryuk

*Ivan Franko National University of Lviv
Chuprynky Str. 43, 73044, Lviv, Ukraine
e-mail: mgzhyt@i.ua*

The article focuses on the fact that modern Russian Federation, waging a civilized hybrid war against the West during the fourth year of the active phase of the hybrid war on the Donbass, carries out cultural, religious and passport expansion. The author more minutely illustrated arguments his on the examples of Georgia, Ukraine, Moldova and Romania.

The latest workings up of Ukrainian scientists, in particular, the collective monograph under the general editorship by V. Gorbulin «The World Hybrid War: Ukrainian Front» (<http://www.niss.gov.ua/articles/2431>) and its shortened version in English «The World Hybrid War: Ukrainian Forefront» (http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/GW_engl_site.pdf), the article «Ukrainian-Russian Military Conflict: Essence, Preconditions and Context of Aggression»: in two parts: Antonov A.V., Bzot V.B., Zhylin Ye.I. Part 1. «The essence of the new format of the military conflict, its military and theoretical foundations, features and characteristics» (<https://informnapalm.org/wp-content/uploads/2014/11/Voyenni-konflikty-novogo-typu-4GW.-CHastyna-I.pdf>); Antonov A.V., Zhylin Ye.I., Kuzhel I.E. Part 2. «Military and practical content, trends and world experience of transformational conversions in the sphere of national security and defense» (<https://informnapalm.org/wp-content/uploads/2014/11/CHASTYNA-2.-VOYENNO-PRAKTYCHNYJ-ZMIST.pdf>), collection of works by the Razumkov Center «The Russian's «hybrid» war as a challenge and a threat to Europe» (<http://old.razumkov.org.ua/ukr/upload/GIBRID-WAR-FINAL-1-1.pdf>), and as well as current events, information in press, in particular, in social networks were the methodological basis for preparing the publication was.

Analysis of the situation enables the author to conclude that the main problem for the parties of Putin's aggression – Georgia, Ukraine, the European Union, Syria, the United States – is an underestimation of the enemy, a stereotypical perception of Russia as such a good one, the failure of diplomatic and military-political measures to neutralize the pathogenic and devastating effects of Russia all over the world through the speculation on topics of so-called common history, culture, religion, the formation of new Russian identity.

Key words: expansion, civilization war, hybrid war, passport expansion, «Russian measure», aggressor, mass media.